

Приморске Новине

ЛИСТ ССРН ОПШТИНЕ БУДВА

ИЗЛАЗИ ПЕТНАЕСТОДНЕВНО

ГОДИНА IX • БРОЈ 178. • 25. СЕПТЕМБАР 1980.

ЦИЈЕНА 2 ДИНАРА

СВЕЧАНО ПРОСЛАВЉЕНА 60-ГОДИШЊИЦА ПЕТРОВАЧКЕ ЦРВЕНЕ КОМУНЕ

ДЕМОКРАТСКА ОАЗА У МОРУ БУРЖОАСКОГ ДРУШТВА

У четвртак, 18. септембра 1980. године одржана је у свечано украсеној сали Друштвеног дома у Петровцу на Мору свечана академија посвећена шездесетогодишњици петровачке црвене комуне.

Пошто је отпјевана југословенска химна и минутом ћутања одат пошта преминулом другу Титу, Раде Грговић, предсједник Општинске конференције ССРН, поздравио је присутие, међу којима су се налазили народни хероји Филип Бајковић, члан Савјета Федерације, и генералпотпукањник Богдан Вујошевић, генерали ЈНА Велимир Терзић, Гајо Војводић и Мирко Бурић, затим носиоци Партизанске споменице 1941. године, представници друштвено-политичког и привредног живота будванске општине.

О Петровачкој црвеној комуни, њеном мјесту и узлози говорио је Предраг Ђулафић, предсједник Скупштине општине, који је, између остalog, рекао:

У нашој борбама богатој и побједама украсеној историји нема много таких датума: петровачка комунистичка општина — демократска оаза у мору буржоааског друштва — била је, истовремено, кула свјетиља која је бацала јарку свјетлост на путеве класне борбе. На изборима за Уставотворну скупштину, 28. новембра 1920. године, када је била по броју чланова трећа политичка партија у нашој земљи, у петровачкој општини Комунистичка партија била је уједно прва: од 191 бирача за комунистичку листу гласала их је огромна већина — њих 121...

Вратимо, другарице и други часовник времена у нешто тако давну прошлост —

Поглед на салу Друштвеног дома са учесницима прославе

у деба које је претходило да напишим дану 1920. године, када је Покрајинска влада за Далмацију, не могавши ништа друго, конституисала општинску управу у Петровцу.

Препесемо ли се у мислима у оно доба, видјећемо да су ову земљу сваког пролећа напуштајући у завичају дјевојке под прстеном, жене тек доведене или тек рођену дјевојку. Одлазили су у Коринт, Цариград, Персију, Трансвал, Неваду, Калифорнију, Австралију — да кроз бесну пробијају пруге и путеве, заједно са принципом угља и злата да копају и из рудничких окана — како рече чиник — једни и други прени да излaze...

На нашу турску силника, млетачких жбира и злогласне полиције црно-жуке монархије, Паштровићи су се одвајкада нападају редољубљем и борбеношћу, његујући култ части и поштовања. Нису жадили жртве за љепшу и срећнију будућност. У вјековном опирању туђину, и кроз борбе непрестане, израстали су у овом крају јунаци попут попа Андрејовића — новог О билја. Гинули су са својом браћом Црногорцима на Вртијељи и у свим њиховим бојевима и

мегданима. Када нису могли ништа друго, скидали су олово са својих мрежа да би било претопљено у танад смртносну.

ЈЕДНА ОД НАЈСОЛИДНИЈИХ ПАРТИЈСКИХ ОРГАНИЗАЦИЈА У ЦРНОЈ ГОРИ

Као и увијек када је домовини затребало — да је својом крвљу напоне и опитом, Петровчани су у првом свјетском рату стигли из печалбе — да би се пријужили црногорској војсци и, да би са онима, који су се били задесили у родном крају и пребегли преко границе, крестили преко албанске голготе и Солунског фронта — да војују за нову домовину. А када су — преко Каймакчалана, Вакарног гумна и Куманова — стигли као тобожни осветници Косова, у завичају су их дочекали наоружани жандарми — исти они који су за vrijeme rata bili u službi okupatora!

Разочарани због тога што се нису остварили њихови снови, ради којих се трунуло по рововима игинуло на полуздјелим фронтовима закрњавени народи, и увијајући да је рат, умјесто за слободу и срећу народа, вођен за профите капиталиста и славу династија, Петровчани су се окренули ка Комунистичкој партији, новој снази на политичкој позорници Југославије. Већ у току 1919. године, као у неким нашим индустриским цен-

тима, у Петровцу се појавила организација револуционарне па ртије, једна од најсолиднијих у Црној Гори. Поједини њени члани нови доживјели су ватreno крштење још 1917. године, штрајкући у америчким рудницима, односно солидаршући се на Сојунском фронту с руским војницима који су поздравили Ленинов октобар као позив на пловидбу у крајеве у које нису извраћајући лађе јучерашњег човјечанства, најзад у аустроугарској војсци, симпатишући с поznatim побуном каторских морнара.

„КАДА БИ СЕ СВИ СЕЉАЦИ УГЛЕДАЛИ НА ДРУГОВЕ ПАШТРОВИЋЕ“

Побиједивши уједиљиво на општинским изборима од 22. августа 1920. године, комунисти из Петровца и околних села извојевали су своју црвену општину. „Када би се сви сељаци“ — писале су у то vrijeme „Радничке новине“ — „угледали на другове Паштровиће, не би у овој земљи било више радикала ни демократа, ни ма које друге буржоаске партије. Све оне би отишле дојавола, јер ово није земља буржоаских паразита и гуликоја, већ земља радника и сељака који су је натапали и натапају својим зијем и својом крвљу.“

Са жељом да остану на овом камену на коме хљеба — ни оног са седам кора — није било доволно и да се за хљебом не би више ишло у печељу, петровачки комунисти дојинили су не колико важних одлука, међу првима да земља припада онима који је обрађују, затим о укидању пореза, пазарине, разних глоба и давању општини, а било је говора и о дибији црквених имања.

Поменимо Сава Вуковића, предсједника Црвене општине, водника Паштровске чете у црногорској војсци. Он ће на питање полицијских власти да ли у његовој општини има комуниста и борбених елемената, одговорити у име општинске управе: „Обратите се вакмајстору!“ Када је затражено да се општина постара о смјештају и запошљавању избеглица из Русије, такође је лаконски одговорио:

„Ми такве не примамо!“ Тражио је од Политичког изложењства у Будви и Среском поглаварству у Котору да се из Петровца опозову сви жандарми и финансијери, у противном, општинари не могу да гарантују за ред и мир. Енергично је захтијевао да се из веду пред суд слује и шпијуни окупатора. Неколико година касније одбио је понуду краљевског двора да прода Лучице.. И, најзад, 8. августа 1941. године, када су на стрелишту покушали да му вежу очи, рекао је: „Не! Комуџисти не умиру везаних очију. Пуцјате, не плашим се виших метака!“ Такав је био Сава Вуковић, предсједник прве комунистичке општине на Јадрану, када су 1936. године опозиционе снаге кандидовале, а најзад изабрао, за предсједника општине, на коме је положај остал до капитулације бивше југословенске државе.

Петровачка комуна је и послије доношења Обзнате 29. децембра 1920. године, наставила да живи, иако је од стране режима било најстроје наложен да се онемогући њено дјеловање. „Обуставите“ — писало је у акту Среског поглаварства у Котору — „дјеловање свих комунистичких организација! Затворите све њихове домаћине! Преузмите њихова имања и списе! Забраните све комунистичке скупштине и састанке! Подузмите најстроже мјере сигурности договорене с војничком власти. Испупите свом енергијом против развратних елемената, подузимајући до потребе пре траге и хапшења!“

Упркос оваквој наредби петровачка општина наставила је да ради још неколико мјесеци — до краја јула 1921. године, када је у Делницима убијен творац Обзнате Милорад Драшковић. А тада је у Петровац дошла војска са жандармима и полицијом. Општинска управа је распуштена, а постављен је полицијски комесар и заједно опсадно стање.

(Наставак на 5. страни)

ПРИСТУПА СЕ ПРОМЈЕНИ СТАТУТА ОПШТИНЕ

Полазеши од опште прихваћене иницијативе коју је дао друг Тито на VIII конгресу Савеза синдиката Југославије о унапређивању колективног рада, одлучивања и одговорности, као и од потребе усклађивања Статута Општине са предстојећим промјенама Устава СФРЈ и Устава СРПГ, Друштвено-политичко вијеће Скупштине општине, на сједници од 18. септембра, заклучило је да се приступи промјени Статута општине Будва.

Друштвено-политичко вијеће констатује да су основне одредбе Статута, као и одредбе које се односе на права и дужности општине и начин њиховог остваривања, планирање и самоуправљање у општини у складу с начелима о колективном раду, одлучивању и одговорности. Досадашња искуства у примјени овог начела показују да поједине одредбе Статута, које се односе на грађање мајдата функционера, њихова овлађења и састав неких органа не дају довољно могућности за досљедније остваривање принципа ко-

лективног рада, одлучивања и одговорности, па их треба мијењати. Друштвено-политичко вијеће сматра да ће промјене Статута допријести потпуном остваривању Уставом утврђеног положаја радног човјека у политичком систему социјалистичке самоуправне демократије и његових самоуправних организација, и заједница, потпунјујем остваривању делегатског система, јачању личне и заједничке одговорности за друштвено одлучивање у свим институцијама социјалистичког система самоуправљања, даљој демократизацији кадровске политике, досљеднијем остваривању принципа ротације, докумулације функција, редовном враћању кадрова у удруженог највећу мандату на јавним функцијама, свођењу професионалног обављања политичких и других јавних функција на друштвено општвдану мјеру — једном ријечу даље унапређивање социјалистичке самоуправне демократије.

СЈЕДНИЦА КОМИТЕТА ОК СК

Шта ће бити са ООУР „Хотели Словенска плажа“

На проширенуј сједници Општинског комитета СК Будва, којој су присуствовали и представници друштвено-политичких организација, „Монтенегротуриста“ и угоститељских организација с подручја наше општине, разматрана су актуелна питања даљег самоуправног организовања појединачних основних организација уздуженог рада на подручју будванске општине.

У уводном излагавању секретара Комитета ОК СК Јарка Миловића речено је да су облици организовања неких основних организација уздуженог рада постали кочница даљег развоја самоуправљања и да треба хитно приступити мијењању постојећег стања. У последње вријеме Савез комуниста, заокупљен рјешавањем проблема насталих након катастрофалног земљотреса (санација, обнова и изградња), није се доволно бавио питањем ООУР-а и даљег развоја самоуправних друштвено-економских односа у њима, тако да још увијек има организација које послују на стари начин иако постоје сви услови за њихово формирање у основне организације уздуженог рада. Ово се искључиво односи на оне радне јединице чија се матична предузећа налазе ван подручја наше општине. У том колективима радници „самоуправљају“ на основу готових рецепата које имају централни раднички савјет путем поште или преко директора. Нормално је да се у та квим условима не може говорити о развоју самоуправљања, већ о његовом назадовању.

Ни односи између појединачних организација унутар ХТО „Монтенегротурист“ нију најбољи. Нормативна акта о међусобним односима са државом су недостатак и треба хитно прићи њиховом отклањању.

Највише пажње на сједници посвећено је проблему радника ООУР „Хотели Словенска плажа“ који су послије земљотреса остали без основних средстава за рад. Од хотелског комплекса са 1.664 кревета остао је само ресторан на плажи — без посла — 263 радника. У току прошле и ове године у друге радне организације запослено их је 152. Израђена је концепција развоја, програм понуде и идејно урбанистичко-архитектонско решење туристичко-угоститељског комплекса на Словенској плажи. Међутим, још 111 радника немају реалних послова и задатака на којима би при вређивали, а сви не могу бити ангажовани на изградњи ООУР-а. Зато је главни задај друштвено-политичке заједнице да се хитно обезбеди реални послови за рад-

В. Станишић

нике и да се створе неопходни организациони и кадровски услови за успешну реализацију програма обнове.

За овогодишњу туристичку сезону организована је привредна активност у ресторану на плажи и импровизованом аутокампу као привременом рјешењу. Већ сада, на измаку сезоне, очигледно је да нема економско-финансијског и друштвеног оправдања за постојање организације уздуженог рада са овако симболичним капацитетима, наслијеђеним крејдитним обавезама и несразмерно великом бројем радника у односу на расположиве капаците.

У материјалима које је припремила радна група за сједницу Комитета, као једина алтернатива за рјешење овог проблема предложено је укидање основне организације уздуженог рада „Хотели Словенска плажа“ и формирање организације у изградњи, која би задржала 17 радника, док би све остале требало да преузму друге организације. Оцјена скупа је да са овим предлогом треба упознати колектив организације о којој је ријеч и друге заинтересоване основне организације, након чега ће се донијети коначна одлука.

Према мишљењу неких учесника у дискусији, предлог радне групе није право рјешење, јер се завршетак и пуштање у експлоатацију нових објеката очекује тек у сезони 1982. године, те би било нецелисходно за само гдину и по дана формирати нову организацију уздуженог рада.

Након исцрпне дискусије у којој је узело учешћа више учесника испоставило се да су тешкоће у којима је за пао колектив ООУР „Хотели Словенска плажа“ врло велике и да прави пут за њихово превазилажење треба тек сагледати. При томе треба уважавати мишљења и ставове радних људи овог колектора који је до земљотреса био међу првима у остваривању дохотка на Црногорском приморју.

В. Станишић

ПРЕДЛОГ ОДЛУКЕ О ЈАВНОМ РЕДУ И МИРУ

У складу с програмом рада Скупштине општине, Општинско одјељење за унутрашње послове припремило је а Извршни одбор утврдио предлог одлуке о јавном реду и миру, којим се прописују нови прекршаји, као војнича чамица и глисерса између купача. Постртавају се и новчане казне, тако да не се прекршила јавни реда и мира казнити од 100 до 1.000, а организација до 5.000 динара. Казну од 100 динара овлашћени су да на лицу мјеста наплате радници милиција.

За прекршаје малојењетничка одговорна је родитељ или старатељ, уколико је очигледна пропуштеност у васпиту и контроли малојењетника.

ОСНИВАЊЕ ЗАЈЕДНИЦЕ ЗА ЗАШТИТУ ОД ПОЖАРА

Извршни одбор Скупштине општине утврдио је предлог одлуке о оснивању Самонадзорне интересне заједнице за заштиту од пожара. Закон предвиђа да се заједница за заштиту од пожара може основати закључивањем самоуправног споразума или одлучком скупштине општине. Из вршњи одбор предложио је да се Заједница за заштиту од пожара оснује одлучком Скупштине. Пословима Заједнице управља Скупштина, коју сачињавају делегати. Функцију делегације у организацијама уздуженог рада обавља раднички савјет, а у мјесној заједници њен савјет.

ПОВЕЋАЊЕ СТАЛНОГ ДОДАТКА БОРЦИМА

Општинско одјељење за опште послове и друштвене службе остварило је успјешну сарадњу на изради одлуке о регулисању сталног мјесечног додатка борцима НОР и учесницима ослободилачких ратова од 1912. до 1918. године.

Висина сталног новчаног додатка зависи од просјечног личног дохотка у Републици из претходне године — борцима НОР у износу од 25%, корисницима материјалног обезбеђења учесника ослободилачких ратова од 1912. до 1918. године и члановима њихових породица у износу од 20%, корисницима додатне новчане помоћи цивилних инвалида рата и корисницима основне новчане помоћи жртвама фашистичког терора у износу од 10% просјечног личног дохотка.

Средства за остваривање права обезбеђују се у буџету општине, а повећање се предвиђа од 1. јула ове године.

СКУПШТИНСКА ХРОНИКА

Друштвени договор о прославама и обиљежавању значајних годишњица и датума

Општинска конференција ССРН, Скупштина општине, Општинска конференција СК, Општинско вijeće Савеза синдиката, Општинска конференција ССО и Општински одбор СУБНОР учесници су у закључивању друштвеног договора о начину организовања прослава и обиљежавања значајних годишњица и датума.

— залагати се за издавање публикација — зборника, научних радова, монографија, споменица и организовање научних и других скупова, академија и предавања, којима се доприноси научном осмишљавању догађаја и личности и садржинском обogaћивању прослава.

Учесници Договора су са сједницом:

— да се организовање прослава и обиљежавање значајних догађаја и личности може вршити једино на основу претходно утврђеног програма, који организатори прослава доносе у складу с календаром годишњица,

— уколико политички и други разлози захтијевају да се свака годишњица обиљежи и мимо интервала утврђених у календару, иницијатор такве прославе је дужан да предлог за одржавање прославе, уз посебно обrazloge, достави на сагласност Координacionom одбору.

Годишњице ослобођења општине треба сваке године обиљежити на одговарајући начин (свечана академија, сабор Скупштине општине и ДПО), а што не би изискивало посебна финансијска средства (трошкови репрезентације, ручкови, вечере и сл.).

Сваке пете године прославе би имале јубиларни карактер.

Учесници Договора су са споразумјели да се о спровођењу овог Договора стара по себио тјело Коordinacionog одбора, у чији се састав деле гира по један представник учесника Договора.

шнице и датума. Општинска дужан да анализира спровођење овог Договора и сваких шест мјесеци о томе обавештава његове учеснике.

Административно-техничке послове за Коordinacionni одбор обављаје стручна служба Општинске конференције ССРН.

Најмлађи градитељи

На нашој фотографији (с лијева) су: Раденко Маровић, Ивана Радоњић и Срећко Ускоковић, четрнаестогодишњи бригадисти омладинске радне бригаде „Вукица Митровић-Шуња“, који су, заједно са својим друговима и другарицама, заслужни за изванредан успех ове бригаде на овогодишњој савезној омладинској радиој акцији „Крагујевац 80.“

Приморске новине

Издаја ССРН општине Будва Уређује: Редакциони колегијум, Главни и одговорни уредник Миљован Пајковић. Издавач: Општинска конференција ССРН — Будва адреса редакције: „Приморске новине“ — Будва телефон: 41-346 — Број жирос-рачуна 20710-678-287 код СДК Будва — Штампа: Издавачко-штампарско предузеће „Обод“ — Цетиње — Претплатна годишња 48 дни; за иностранство двоструко — Рукописи се не враћају.

ИМА РИЈЕЧ: ЈОВАН — МУСА ЖИВКОВИЋ, ДИРЕКТОР ООУР ПЕКАРА

За шири асортиман производа, побољшање њиховог квалитета и стварање бољих радних услова

Разговарали смо ових дана с Јованом-Мусом Живковићем, директором Пекара у Будви, о раду и одговорном понашању радника овог колективе у вријеме прошлогодишњег земљотреса, снабдјевености тржишта хљебом у минулој туристичкој сезони, побољшању квалитета њихових производа и стварању бољих радних услова, односно побољшању стандарда радника, о томе како се гледа на овај колектив, о односу Пекара — трговина и другим питањима. Живковић је, поред осталог, рекао:

— О понашању и раду радника индустријске пекаре „Топола“ за вријеме прошлого годишњег земљотреса доста је у штампи изречено лијепих рујеци, па о томе, мислим, није потребно много говорити. Довољно је рећи да смо за наш самопријетогран рад и залагање добили највећа признања и то Орден заслуга за народ са сребрном звијездом и Новембарску награду општине Будва.

Ова друштвена признања наметнула су нам и обавезу да се још одговорније понашамо и да их оправдамо даљим радом. Колектив је ту обавезу тако и схватао, што је и довело до тога да смо, по мом мишљењу, ове године боље него икада радио. Разлоги су: пекарство је ниско акумулативна привредна грана, хљеб је под друштвеном контролом и цијене му одређује друштво, зна чи он је, у неку руку, чувар стандарда. Из овог разлога ми једва успијевамо да обезбедимо просту репродукцију и нисмо у могућности да издвајамо у фондove нека значајнија средства и да ли чни стандард радника побољшамо...

— Наши капацитети — наставио је директор Живковић — омогућавају производњу до 65.000 кг производа дневно, што сматрам да је задужи временски период дољно, тако да не намјеравамо иницијативу да у даље проширење капацитета за наредни средњорочни план. Међутим, морамо обавезно иницијативу да у неке инвестиције које ће омогућити шири асортиман производа, побољшање њиховог квалитета и стварање бољих радних услова у Пекари...

— До сада се врло мало радило на побољшању стан-

дарда радника овог колективе. Разлоги су: пекарство је ниско акумулативна привредна грана, хљеб је под друштвеном контролом и цијене му одређује друштво, зна чи он је, у неку руку, чувар стандарда. Из овог разлога ми једва успијевамо да обезбедимо просту репродукцију и нисмо у могућности да издвајамо у фондove нека значајнија средства и да ли чни стандард радника побољшамо...

— Морам рећи — истакао је даље Живковић — да нас до земљотреса друштво није прихватило као своје, нисмо имали исти третман као остале организације у општини углавном су се сви оглушили на све наше захтјеве. Сада је ситуација сасвим друга — код надлежних органа наилазимо на пуно разумијевање и пружају нам помоћ у границима могућности. Тако, на пример, добили smo 17 плацева за рјешавање стамбених проблема радника, кредит за санацију објекта пекаре добили smo међу првим у општини, а као чланица Будванске банке имамо шансу да добијемо и кредит за рјешавање стамбених проблема...

— Ове сезоне први је пут сарадња између трговине и Пекаре донекле успостављена, иако, по мом мишљењу, она може бити још боља. Прометне организације би требало да нам диктирају асортиман и количине, да утичу и стварају навику код по

Јован-Муса Живковић

трошача да се хљеб продаје преко читагог дана, а не само у раним јутарњим часовима, што би утицало на квалитет и услугу.

КАЖЊЕНО 67 ДОМА- ЋИНСТАВА

Како нам је саопштио Јубо Борета, директор Општинске управе друштвених прихода, у току туристичке сезоне на подручју наше општине у вршењу контроле издавања кревета учествовала су четири инспектора.

Преглед је вршен свакодневно. Поднесено је 180 захтјева за покретање прекршајног поступка због непријављивања гостију. Од тога броја кажњено је шездесет и седам домаћинстава новчаним казнама од 500,00 до 7000,00 динара. Двадесет и једно лице кажњено је укором, а код осталих је обустављен поступак, јер је утврђено да су захтјеви за њихово покретање били неосновани.

Испитивање терена при крају

На подручју наше општине успјешно се приводе крају радови на геотехничким испитивањима која су услиједила након прошлогодишњег земљотреса. Најонсежнији радови изведени су на терену Бечићи и на простору Словенске плаже. Након ових послова Завод за грађевинске материјале и геотехнику из Никшића је ангажован на испитивању терена где лежи стари будвански град чија се санација припрема. У току су и радови на испитивању терена на мјестима где се налазе манастирски комплекси: Подластва, Подмайнине, Ставићи, Прасквица, Дульево, Режевићи и Градишта.

Радови су при крају и биће обрађени у Институту за земљотресно инжењерство и сеизмологију Универзитета „Кирил и Методиј“ у Скопљу.

УЛАГАНИ
ТАМО-АМО ПО ОПШТИНИ

МЈЕСНА ЗАЈЕДНИЦА

Радник проведе 42 часа недјељно на повјереним пословима и радним задацима, а преостало врије ме углавном у мјесту живљења. На мјесту рада обезбеђује зараду, а гро потрепштина на подручју мјесне заједнице којој припада. И то почев од оних основних, самоуправљачких, па до културних, спорских да их све не набрајамо. Нема права без грађанских обавеза, и то од одбрамбених па даље редом.

Рад мјесних заједница не би требало да се ис纯粹јује у активностима „дежурних“ активиста, него у укључивању што већег броја радних људи и грађана у заједничко решавање проблема. Нормално би било да комунисти буду главни носиоци активности и да преднају свим фронтовима. Међутим, није увијек тако. Један број, претежно из територијалних организација, предњачи у свим акцијама, за разлику од других из удруженог рада, од којих су многи пасивни посматрачи свих збијања у мјесној заједници.

Стабилизациони програм

О стабилизацији се свакодневно говори и пише. На ријечима је сви прихватамо. Када би ријечи спровели у дјелу, где би нам крај био?

Међутим, приче се могу реализовати само дјелом, а на то дјелање још многи чекамо. Штавише, свакодневним атаковањем на стабилизационе мјере усповарамо реализацију заједничких програма, а да то многи и не осјећамо. Да наведемо неке од примера нашег уобичајеног понашања: масовни и богати „фруштуци“, ако не вечеринке, приватно ангажовање телефонских линија у друштвеним просторијама, уштеда бензина у приватним колима на рачун друштвених, стапна брига љекара о одморима радника на рачун њихових колега и заједничког дохотка, повећавање радне снаге у ванипривредним дјелатностима у циљу растерећења постојеће честице путовања у циљу размјене искустава, и на крају наше љетње што се уместо оног уобичајеног „Дони Вокера“ приликом збора и договора служби домаћа лозовача.

Подјела станови

Вукао се „шорак“ и раније у разноразним згодама. Истини, приликом додјеле станови то није чинило често. Међутим, у Будви је то узело мања. Када год „зашкрапи“: „шорак“ у капу, па неко извуче боли станов или плац, а други слабији. Очигледно је да недостатак предизвиканих критеријума и приоритета нагона даваоце да потежку за „шорком“. Да ли се „шорак“ могао избегнути, остаје да дискутујемо, али свршеном послу мани нема.

Разлог за писање нијесу ранији случајеви, него најновије „шорковање“ Комисије за расподјелу станови пострадалим од земљотреса. Да јој се не би приговијало на објективности, ставили су у капу и изграђене и не изграђене станове, па ко буде имао среће. И, као што обично бива, један број лица је извикао неизграђене станове, док је одређени број изграђених, усљивих, остао у бубњу! Комисија је, заиста, све предузела да се будућим корисницима не замјери, али не знамо како ће на овакв начин расподјелјен реаговати Самоуправна интересна заједница становија због неизграђене кирије, а да не говоримо о „бескућницима“ који, и поред готових станови, због принципа, морају да још бораве у приколицама.

Наредна сезона

Прије почетка сезоне кренемо наврат-нанос да се припремамо. Праве се ближ прагови припрема за сезону. Проглашавамо мјесеце туризма. Одређујемо посјоце послова, али без консултација и сагледавања стварних могућности. Држимо конференције за штампу и дајемо изјаве. Обећавамо награде и наградице. И тако редом. А на крају, када би се извршила анализа онога што је од планираног урађено, видјели би колико смо били нескромни, предимензионирани, нереални, тако да бисмо морали бар да поцрвенимо због гриже савести.

Иницијамо овде оно што многи мисле и говоре. Послије завршетка главне сезоне остали су констатовани бројни недостаци, дати било писмено било усмено. Ред је да их забиљежимо и проанализирамо на организацији друштвено-политичке заједнице, Туристичког савеза, друштвено-политичких организација, итд., да их не бисмо заборавили у интересу туризма од кога жијимо. На слабостима треба градити планове припреме за наредну сезону, али реалне, усклађене са могућностима. И са реализацијом тих планова треба отпочети одмах, а до сезоне, ако на вријеме кренемо, можемо да их допуњујемо и обогаћујемо. Јер, од чекања нема ваде.

Д. Ј.

КУРЗИВОМ

Поводом једне изложбе

На Јадранском сајму у Будви крајем августа била је отворена изложба под називом „Пуља у Црној Гори“, Приредници из италијанске провинције, која са Црном Гором гаји традиционалне пријатељске односе, представили су се пети пут на овом сајму.

И да одмах кажемо: изложба је разочарала посјетиоце који су стизали из готова свих мјеста Црногорског приморја. Еднако мјештанац и туристе, домаће и стране.

О чему се ради?

Изложено је свега шездесетак бодца црног и бијelog вина, десетак преса за цијење вина, нешто канцеларијског материјала и неколико мото-култиватора! То је, било, дакле, све. А изложба је најављивана као велика приредба — смешта достигнућа привредника јужне Италије који жеље да тје шње сарадњу са црногорским привредницима.

Треба истaćи да се годинама већ говори о привредној, културној, спортској и другој сарадњи Црне Горе и јужне Италије, доносе се програми, праве узајамне посјете. У Барију је формирано мјешовито предузеће које је добило име „Левант ко.“ Оно је било и организатор ове изложбе која је се наше стране скупо плаћена — око 200.000 долара! Прве изложбе биле су дадено богатије и договорено је да се ове сваке године обогаћују, допуњују и шире. Међутим, дешава се супротно: лане је било веома слабо, али је као разлог наведен земљотрес, па је приредба организована само да се не изгуби континuitet. Ове године, пак, када је туриста било као ријетко које сезоне, очекивана је велика изложба. Испало је, међутим, горе него икада до сада.

Представници „Левант коа“ немају много аргумента за овакво понашање. Истичу да нису у могућности да нешто боље припреме, јер их наводно онемогућавају царински прописи, а и предузећа из Пуље нису вољна да шаљу своје производе на ову изложбу, јер се уз пут пола проспе, пополне и нестане.

Поставља се питање: чиме онда овакве скупе изложбе? То што је овдје било изложено може се видjeti у свакој мањој продавници у Барију, Трсту или неком другом мјесту где стижу наши људи.

Умјесто зближавања, овакве изложбе удаљују.

С. Г.

C.

НА КРАЈУ ТУРИСТИЧКЕ СЕЗОНЕ

БЛИЗУ РЕКОРДА

Мада је туристичка сезона још увијек у току — лијепо вријеме и снижење цијене пансиона током септембра учинили су да гостију буде мимо очекивања — већ се назиру резултати овогодишњег љета које је било берињетно.

— Сумирали смо резултате током осам мјесеци ове сезоне, каже нам Ђојко Митровић, предсједник Туристичког савеза Будве. У периоду од јануара до краја августа нашу ривијеру је посетило 1.498.933 гостију, односно 90 одсто више него у истом периodu лани. Од тога је домаћих било 1.164.666, а иностраних 58.517. Повећање посјете је нарочито изражено код домаћих гостију, чак 107%, а код страница је мање — 64%.

Домаћи и инострани гости су за осам мјесеци остварили 1.664.248 ноћења, односно изражено у процентима, чак, 173% више него у истом раздобљу прошле године. Домаћи туристи остварили су 1.151.216, а странице 453.032 ноћења.

Када се резултати упореде с прошлом годином долази се да зачувајућих цифара. Међутим, када се има у виду да је процло-годишињи априлски земљотрес практично сезону свим уничтио, онда ни по ређењу пису реална. Зато је много боље овогодишње резултате посматрати и упоређивати са онима постигнутим претпрошле године која је у туристичким књигама уписана као рекордна. С обзиром да је вријеме у септембру изузетно, да је посјета изнад очекивања, као и то да не гостију бити током октобра, па и у новембру, треба очекивати да ће ово годишња сезона бити свим близу оне рекордне из 1978. А пошто је од земљотреса прошла само година и по дана заиста морамо бити задовољни оним што су угоститељски и туристички радници остварили у готово преполовљеним капацитетима у друштвеном сектору.

С. Г.

И у другој половини септембра на плажама је било доста гостију

БЕРИЊЕТНО ЉЕТО 1980. ГОДИНЕ

Туристичко-угоститељски по сленици наше општине задовољни су овогодишњом сезоном. За довольству, заиста, и има мјеста. Само у првих осам мјесеци ове године остварено је 1.604.2048 ноћења, што је три пута више него прошле године.

У Бечићима, на пример, где се налази јејзгро угоститељских капацитета, захваљујући успјешној санацији хотелског комплекса, остварено је до почетка септембра 172.000 ноћења, а до краја сезоне очекује се да ће их бити 240.000. У структуре ноћења стране гости учествују са 78%. На прво место долазе Западни Њемци — 45%, затим Швајцарци, Енглези, Пољаци...

И реализација ванпансионске потрошње врло је добра, што је резултат разуђене мреже ванпансионских објеката који су до бијени санацијом хотелског комплекса.

Готово сви руководиоци угоститељских радних организација с којима смо разговарали почели су прикуп констатацијом да су задовољни резултатима пословања.

Трипко Матовић, директор хотела „Спландид“, рекао нам је да је овај објекат, као и сви хотели у Бечићима, крајем од дана отварања. Ради се пуним капацитетом и влада ујеврење да ће такво пуњење трајати до 15. октобра.

— Задовољни смо и са структуром гостију — каже директор Матовић. У јулу и августу, па, може се рећи и септембру, у просеку 95% гостију је с конвертиbilnog подручја, што има врло повољне економске ефекте, када се има у виду цијена пансиона, девалвација динара и девизни прим који добијамо по том основу.

Ово се не истиче зато што се не жели домаћи гост, већ једноставно, због тога да се зна да хотели у Бечићима, посебно „Спландид“ имају такву пробу на страном тржишту да су прије закупљени него што домаћи гост успије да резервише себи место. Иначе, директор продаје за немачко тржиште, Стојан Белић, каже да „Спландид“ има већу цијену по пакет аранжману од других хотела, али то не смеша да су сва места у њему унапријед распродата. То потврђује да је овај објекат у квалитетном погледу много комплетиранiji него прије земљотреса: собе су

реновиране, проширене су капацитети дневног боравка, добијени апартмани и уведен централи гrijање. У склопу хотела ради и рибљи ресторан, а за идућу сезону припрема се отварање мљечног ресторана.

— Имамо намјеру — каже директор Матовић — да радимо преко цијеле године, али се доста касни с набавком и монтажом парног котла, што је основна претпоставка за прелазак на рад у зимском периоду.

Хотел „Спландид“ има вели-

ки број гостију који су у њему боравили и прије земљотреса. То је несумњива потврда да су задовољни смјештајем и услугом. И ове године, у условима велике изградње у околини, потврдила се репутација „Спландид“ као „хотела типичне“. И ако је он хотел без музике, то ништа не смета да се, сада, у септембру, остварује ванпансионски промет до десет хиљада стварних динара по госту дневно. Тај износ је у јулу и августу био значитно већи.

У ООУР „Палас“ ВАНПАНСИОНСКА ПОТРОШЊА ИСПОД ОЧЕКИВАЊА

Основна организација удруженог рада „Палас“ ове године имала је доста добар промет. У јулу је било 32.100 ноћења више него у истом мјесецу 1979. године, а у августу је остварено 37.700 ноћења више него 1979. Најброжнији гости су Њемци, затим Енглези, Италијани, Величанци, Аустријанци. Запажа се да је веће учешће индивидуалних гостију ове него ранијих година. То је, скакаво, последица девалвације. У ствари индивидуални гости били су стимулацијама, јер су они плаћали пансион динарским средствима.

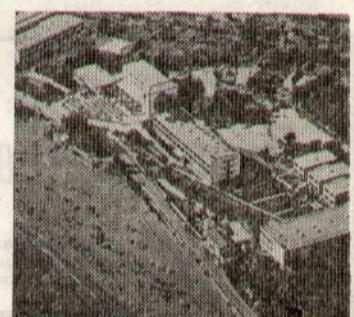
— Физички обим посјете ове године је био добар — каже директор ООУР „Палас“ Лазо Шоља — али финансијски ефекти, у односу на број гостију, не задовољавају. Ванпансионска потрошња била је испод прошлогодишњег нивоа. Према анкети коју је организована како треба, и на трговинију: лоша снабдјевност, слаб асортиман и скучен трговински простор.

Наредне зиме у Петровацу ће радити хотел „Ривијера“ који је способљен за зимски туризам. Завршена је конструкција финансирања завршетка хотел „АС“ у Перазини Долу и већ су извршene неопходне припреме за наставак радова. Хотел би требало да буде почетком идуће

сезоне спреман за експлоатацију. Такође је завршена инвестиционо-техничка документација за хотел „Палас“ у Петровцу, чија предрачунска вриједност износи 37 милијарди (старих) динара. Хотел ће имати „А“ категорију капацитета 370 кревета. Већ ове јесени треба да отпочну радови на реализацији овог пројекта. Исто тако, ових дана при спјела идејна решења просторно-функционалног концепта будућег туристичког насеља „Нова Олива“, која, поред нових капацитета, треба да обухвати постојеће виле „Оливе“ и хотел „Ривијеру“. У току овог мјесеца треба да се изабере најповољније решење.

— Морам истаћи — рекао нам је директор Шоља — да смо ове сезоне, због недавања саглашћености урбаниста за адаптацију вила, изгубили преко преко 400.000.000 (старих) динара. Мислим да оваква сарадња између привреде и службе за урбанизам није у реду. Због овог неријешеног проблема нисмо остварили договор о исељавању породица из комерцијалних објеката, а с друге стране, изгубили смо значајна друштвена средства.

С. Г.

„КОСОВОПРОЈЕКТ“ ЋЕ РАДИТИ ПРОЈЕКТНУ ДОКУМЕНТАЦИЈУ КОМУНАЛНЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ СТАРОГ ГРАДА

Извршни одбор СИЗ културе и науке повјерио је израду пројектне комуналне инфраструктуре Старог града радној организацији „Косовопројект“, ООУР „Хидроинжењеринг“ из Београда по цијени од 2.160.000,00 динара.

Пројекатни задатак комуналне инфраструктуре Старог града садржи следеће основне елементе: координациони план инфраструктуре, пројекти водовода, фекалне канализације, атмосферске канализације, електроинсталације, телефонске инсталације, централног гrijања, хлађења извјесног дијела пословних просторија, као и пројекат заједничке телевизијске антене.

Пројектна документација ће се радити у дводесет фаза: прва је израда координационог плана и идејног пројекта, а друга садржи израду главног пројекта. Рок израде за прву фазу је до 15. јануара 1981. а за другу до 1. фебруара 1981. године.

Понуде су још доставили „Ваљевопројект“ — по цијени од 2.540.000,00 и „Републички завод за урбанизам и пројектовање из Титограда по цијени од 31.550.000,00 динара. Треба напоменuti да цијена није била најпресуднији фактор, већ се водило рачуна о спремности и способности радне организације да посао обави квалитетно и на вријеме.

Свето Радуловић

„Сунце“ не смије потамњети

Ресторан „Сунце“ сада је најпрезентативнији угоститељски објекат на подручју Будве — пружа комплетне услуге: точиње пиња и исхрану. Ту се у првом реду подразумијевају сви специјалитети — домаћи и страни. Капацитет ресторана, нажалост, није велики: у сезони 120 мјеста с терасом, а у зимском периоду може примити свега 50 особа. Објекат располаже стручном радном снагом, врло квалиитетном, која је у стању да пружи услуге на европском нивоу. Ресторан је, као такав, и стекао репутацију. Но, добар глас није лако стећи, а још теже га је одржати.

Драган Чукић и Јубо Пињатић, руководиоци ове радне јединице која послује у склопу ООУР „Авала“, желе да објекат губи у својој атрактивности и у погледу квалитета пружања услуга самим тим што је окружен градилиштем. Поред тога, ове сезоне недостајали су понекад неки артикли, па су због тога ови, иначе, вриједни и педантни младићи и дјевојке, који опслужују објекат, доживљавали и непријатности.

— Наш ресторан носи име „Сунце“. Сунце је сјајно и оно не смије потамњети. Ми настојимо да у нашем објекту смеје буђе сјајно: јело, услуга, сто... А-

ли, више пута све то не зависи од нас. Ове сезоне, на пример, само два пута добили телене мјесеце. Понекад су недостајала пиво и сокови. А ово је објекат такве категорије и реноме да мора имати све у свако доба. — Ово су ријечи Јубе Пињатића, једног од руководећих људи ове малене угоститељске куће у којој се у току јула и августа остварива промет од по милион (старих) динара дневно. Да је снабдјевање било боље, и промет би био већи. Ипак, на основу досадашњег промета у „Сунцу“ сматрају да ће овогодишњи план од 1.200.000 (старих) динара бити и премашен.

УЗ ШЕЗДЕСЕТОГОДИШЊИЦУ

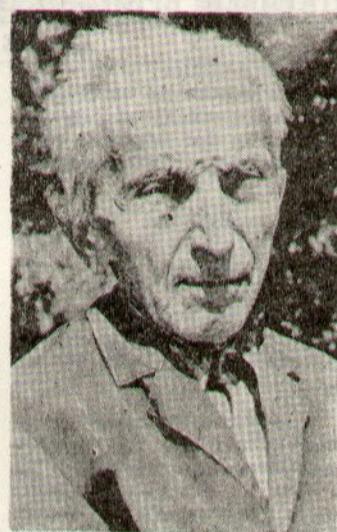
(Наставак из прошлог броја)

Умјесто да се удовољи том захтјеву, у Петровац је стигло још жандарма, финансије и војске, али ни те „по лицијске трансфузије“ нису дали очекиване резултате. Зато командант Будве, мајор Ђукановић, тражи од Општинског одбора да му најхитније одговори „да ли су општинари покушали и хтјеле да одузму црвену добра и да ли међу становништвом има большевичких елемената?“

Иако је тражило обавештења од општинске управе о стању у Петровцу, Политичко изложенство није имало илузија шта се тамо догађа. Да је тако, можемо се ујерити на темељу преписке између Изложенства у Будви и Поглаварства у Котору. У изјевштајима из Будве могу се наћи имена сумњивих — **Павла Срзентића, Ника Перешића, Марка Грговића, Стева Андровића и Милоша Папана „са својим кнеријема Олгом и Босиљком“**. Као ко-мунисти, Поглаварству су пријављени и предсједник општине **Сава Вуковић**, секретар **Митар Суђић**, па **Симо Суђић, Митар Ђелица, Нико Медиговић, Раде Вуковић и Иво Франичевић**. Имена осталих не могу се прочитати, пошто је вријеме учинило своје.

„ПРВА СОВЈЕТСКА ОПШТИНА НА ЈАДРАНУ“

Част ми је извијестити — пише Блажко Ђукановић у једном изјевштају — „да сам... обилази-хи територију подручног ми одсјека дошао у Петровац и ујерио се да у цијелој општини, а нарочито у Петровцу, међу становништвом влада потпуна анархија...“ Он за „ширење комунистичких идеја“, које се „повећава сва

Крсто Медиговић

ким даном све више, благодарећи без икакве контроле самовољном раду општинске управе“, оптужује, у првом реду, предсједника општине Сава Вуковића „који припада Комунистичкој партији“, додајући да петровачки комунисти, снабдјевени путним исправама од предсједника своје општине, одржавају сталне везе са својим истомишљеницима у Дубровнику. „Колико сам се могао лично, а и преко других ујерити, тај комунизам из да на у дан прелази у крајњу самовољу и настраје на власт и земаљске законе као да их и не постоји“. И жали се да је жандармерија немоћна да „обавља своју дужност како треба, па макар и најсвеснија била, а не онако каква је, уплашена њиховим дрским поступањем и самовољним поступцима пре ма појединцима“.

Демократска оаза у мору буржоаског друштва

(Наставак с 1. стране)

У БОРБУ И ИЗГРАДЊУ НА ЧЕЛУ СА ДРУГОМ ТИТОМ

Прослављајући шездесето годишњицу црвеној комуне, ми се сјећамо њених сљедбеника — бораца који, под ру-ководством КПЈ на челу с другом Титом, 13. јула 1941. запалише сјајне устанничке ватре, јунака са Лучица — прве поморске битке на Јадрану, бораца прослављеног батаљона „Стеван Штиљановић“, бораца са Брајићем, О-грађенице, Пајетровиће, Пајетровске горе, Пљевала, хероја са Јагданом, Вилића Гувном, Сутјеске, Ливића, Книна, Купреса, Београда, Срема и многих других попришта до-мовине, где је врелом крвљу заливана свака стопа земље.

Појимо у мислима путем којим смо корачали од осло-бојења до данас. Не без тешкоћа, стигли смо до лифера-нта јефтине радне снаге до метрополе црногорског туризма, од крајњег сиромаштва до националног дохотка од близу четири хиљаде долара по глави становника, до са-моуправног социјализма, чи-

ПЕТРОВАЧКА ЦРВЕНА КОМУНА

Из тих давних дана, изузев сјећања ријетких савременика и полицијских докумената, налазимо свега два доволно рјечита приказа прилика у Петровцу и његовој околини. „Радничке новине“ извјештавају о збору одржаном код манастира у Режевићима, непосредно пред конституирање општинске скупштине. Како се види из тог дописа, није то био комунистички збор, управо није био заказан од стране комуниста, већ су га сазвали представници Радикалске странке. Противно очекивањима иницијатора, тај скуп, коме је присуствовало неколико стотина грађана, претворен је у збор комуниста, који су онемогућили настојање и жеље Душана Грговића и његових истомишљеника да Пајетровиће придобију за Радикалску партију. Очигледно о душевљен, изјевштај комениарије вијест слиједећим ријечима:

„...Када би се сви сељаци угледали на другове Пајетровиће, не би у овој земљи било више ни радикала, ни демократа, ни ма које друге буржоаске партије. Све оне би отишле до ћавола, јер ово није земља буржоаских паразита и гуликоја, већ земља радника и сељака који су је натапали и натапају својим знојем и својом крвљу“. Напис се завршава поклицима: „Живјели сељаци-комунисти из Пајетровића!“, а објављен је под насловом „Прва совјетска општина на Јадрану... „Глас слободе“, за биљежку је слиједеће редове: „...Народ је тражио да говори Марко Грговић, који је, уз опште одобравање, про говорио из душе угњетеног радног нараода и позвао приступне да се пријдрже борби коју води радни народ ове земље под заставом Комунистичке партије Југославије“.

У изјевштају Политичког изложенства о том збору могу се прочитати и слиједећи редови:

„Од 29. августа догодио се преокрет на горе. Тога дана био је сазван народни збор на иницијативу присталица Српске радикалске странке у Пајетровићима... Ту су двадесет три наша большевика у очима пајетровских сељака успјешно побијали програме грађанских странака, те је сељачки народ, чини се, у својој необавијеностима, већим дијелом пристао уз идеје разорних елемената, који су, како рекох, замамљивали звучним ријечима о исисивању и подјармљивању народа од стране грађанских странака...“

„ВИ НАС ИСТИЈЕРУЈЕТЕ ПОМОЋУ ПОЛИЦИЈЕ, А МИ ЂЕМО ДОЋИ ПОМОЋУ РЕВОЛУЦИЈЕ!“

Петровчани су све спорове ријешавали споразумно, а на тражење Политичког изложенства и других власти одговарали су негативно или су се једноставно оглушивали о њихова наређења. Доњиeli су одлуку да земља припада онима који је обрађују и да се на њиховој територији порез не плаћа, пошто би се „на тај начин помогала ненародна држава“

Стево Андровић

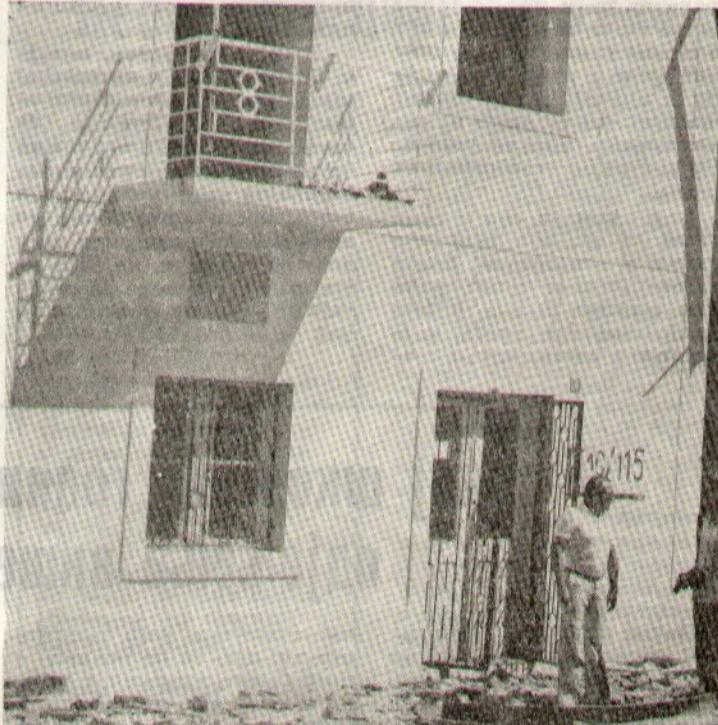
против које су се борили. Све функције у општини биле су бесплатне... Када је 2. децембра 1920. године из Будве затражено да се Општина на постара о смјештају и за пошљавању изјесног броја изјеглица из Русије, предсједник Сава Вуковић одговорио је телеграмом: „Ми та кве не примамо!“

Иако су били трн у оку властодршцима, комунари су се одржали на власти све до јула 1921. године, када је у Делницима убијен творац Обзане Милорад Драшковић, министар унутрашњих дјела краљевске владе, онај који

одржавао везу с Алијем Алијегићем, а други, Павле Срзентић, за припремање атентата на краља Александра, јер је, послије атентата Спасоја Стејића на Александра Карађорђевића, изјавио: „Ако је овај промашио, други неће!“

Пошто је, другом половином 1921. године, брутално угушена, прва црвена комуна на Јадрану наставила је да живи у срдима народа као нада, подстрек, пријетња и докуменат о зачецима стварања домовине радних људи и њиховој спремности да је својим знојем и жуљевима својих руку граде и обогаћују даровима своје огромне љубави.

Мало је докумената сачувано из периода настанка и рада прве црвене општине на Јадрану — у вријеме диктатуре и у току рата многа акта су уништена. Али, иако су документи нестали, у сјећању народа остала је да свијетли успомена на петровачке комунаре — визионаре и вјесник љепше и свјетлије будућности. За дводесет наредних година ни један вели коарспски режим није у Петровцу имао упоришта. А 1936. опозиционе снаге кандидовале су за предсједника Сава Вуковића, предсједника прве црвене комуне на Јадрану, и побиједиле, тако да је он до 1941. године остао на том положају. У току рата живјела је успомена на петровачке комунаре: њихо-

Зграда прве комунистичке општине на Јадрану

је, обраћајући се Филипу Филиповићу, предсједнику београдске комунистичке општине, објасложио став режима слиједећим ријечима: „Овде се поставља: ми или ви? Ми овога момента сматрамо да смо јачи и ту вам ни педаљ нећемо уступити. Ми не желиммо проливање крви, а вјеријем ни ви, али ми смо и на то спремни ако се покаже да је потребно.“ Тада је општина управа смјењена, а поједини њени чланови су похапшени. Један од њих, Марко Грговић, оптужен је да је

вим путем корачао је читав народ овог краја, дајући своје синове за гробове којима је омеђена наша домовина (камера „стоји“ на споменику у Петровцу).

„Ви нас истјерујете помоћу полиције, а ми ћемо доћи помоћу револуције“ — рекао је један комунистички посланик у вријеме доношења Обзане. Те ријечи су се обијтили.

(Крај)

Милосав Лалић

КУЛТУРА И ОБРАЗОВАЊЕ ★ КУЛТУРА И ОБРАЗОВАЊЕ ★ КУЛТУРА И ОБРАЗОВАЊЕ ★ КУЛТУРА И ОБРАЗОВАЊЕ

У очекивању „зеленог светла“ да прођу преко улице — магистрале

САОБРАЋАЈНИ ЗНАК

На релацији: улаз у Будву, из правца Бечића, па све до повише тржног центра, скоро свакодневно, „засједе“ саобраћајни милиционери, и мају пуне руке посла с неса вјесним, често и обијесним возачима, који, умјесто дозвољеном, воде брзином и до стот километара на час. А управо на овом простору, пје шаљке стазе, и с једне и друге стране улице, пуне су школске дјеце, у вријеме кад она иду и враћају се из школе. Опасност, значи, вреба на сваком кораку, упркос појачанијој контроли саобраћајних органа.

Али, помало смо и сами криви за то. Већ неколико година, у непосредној близини ове „опасне зоне“, ради нова основна школа, а још нигде тамо гдје треба, није постављен одговарајући са-

браћајни знак, као упозорење возачима да је, ту, одмах, школа, да је прелаз преко ове „опасне“ улице, прелаз за школу. Можда неко, док чита ово, већ врти главом и каже: и то не би помогло! Помогло би, итекако, јер дјеца су упитању, која могу да пробуде и савјест барјактара вратоломне вожње на нашим друмовима,

Зато се, с правом, питају у Самоуправној интересној заједници основног образовања: како је то могуће да, све до данашњег дана, надлежни орган није поставио такав саobraćajni znak, koliko radi bezbjednosti наше дјеце, то лико и ради свих оних који дођу са стране и, из било којих разлога, желе да знају где су у Будви налази школа?

М.

НАСТАВЉАЈУ СЕ РАДОВИ НА БУДВАНСКОЈ НЕКРОПОЛИ

Крајем августа у Будви је одржан састанак представника Завода за заштиту споменика културе СР Црне Горе, Академије наука и Самоуправне интересне заједнице за културу ове републике, будванске општине, Центра за културу и „Монтенегротуриста“ на коме су сумирани досадашњи резултати на истраживању археолошког локалитета код хотела „Авале“. На истом скупу договорени су даљи правци акције у истраживању овог најмаркантнијег археолошког локалитета на нашој обали.

Приликом копања темеља за нови хотел „Авалу“, пронађене су четири гробља целине из грчког и римског периода које су дио будванске некрополе, откривене још 1938. године. У тим гробовима пронађени су драгоцености — керамика, зидаре, крази, пехари за вино, један шлем, римски мачеви.

— У гробу обиљеженом бројем 2. пронашли смо право благо — рекао је археолог Завода из Цетиња Чедо Марковић који је руководио досадашњим радовима. — Нашли смо три прстена с полудрагим каменима и урезаним ликовима грчких богова Атине и Хермеса, златни ланац у комбинацији злата и полу-драгог камена који се завршава с негроидним главама од ћилибара, оштећени златни ланац са завршницом негроидних глава, брош с представом орла који у канџама држи младића, душили брош са истом представом, шест златних предмета у облику листића, четири златне перле и брош од танког златног лима у облику змије. Сви ови предмети потичу из III и II вијека прије наше ере.

Треба напоменути да се највједнији експонати чувају у збирци „Античка Будва“ не налазе у Будви. Наиме, највећи дио хеленистичког злата налази се у Загребу, Сплиту, Београду, чак и Лондону — у тamoшњим музејима. Велики дио блага је код приватника који су приликом ископавања 1938. године

ОТКРИВЕН ВРИЈЕДАН ЗЛАТНИ НАКИТ ИЗ ДОБА

СТАРЕ ГРЧКЕ

лако долазили до ових предмета — ремек-дјела грчког златарства тог периода — и данас за њих траже огромне паре.

Сви пронађени предмети однешени су на Цетиње где ће бити конзервирали и тамо ће се чувати до активирања збирке „Античка Будва“ чије витрине су обогаћене новим, изузетно вриједним експонатима.

С обзиром да је будванска некропола само дјелимично истражена (око 30 ари) и да је због даљих радова неопходно претragжити тај терен, наставиће се с археолошким истраживањима. Екипа археолога, антрополога и других стручњака који се баве старијинама — укупно око 30 лица — провешиће наредна два мјесеца на истраживању локалитета код хотела „Авале“. Рачуна се да ће се наћи на нове драгоцене предмете дре-

вних цивилизација, што ће још обогатити витрине будванске музеја. Истакнуто је да ови радови, који треба да стају око три милиона динара, неће ометати динамику радова на изградњи новог комплекса хотела „Авале“ који треба да буде завршен до краја љета идуће године.

На скупу је речено да је до сада остварена добра сарадња између инвеститора — ООУР „Авале“ и Завода за заштиту споменика културе СР Црне Горе, али да је потребно у тај обиман и сложен посао укључити и друге субјекте, прије свега Културни центар који је до сада, не својом кривицом, био само изливни посматрач догађаја већих за истраживање.

С. Грегорић

Усмјеравање мјесног самодоприноса за изградњу школског центра у Будви

Радни људи и грађани наше општине изјаснили су се на референдуму одржаном 10. децембра 1978. године о увођењу самодоприноса за потребе изградње објекта школског центра у Будви. Очијењује се да је неопходно прићи оваквом решењу, јер СР Србија и СР Црна Гора улажу огроман дио средстава за подизање овог објекта, а обаве за Будве била би да финансира опремање и уређење земљишта.

Подизање оваквог објекта чији значај прелази интерес општине много ће значити за туристичку привреду, јер ће се у њему школовати туристички кадрови.

Напомињемо да је већ отпочела изградња Школског центра и да су наше обавезе већ приспеле, а како нијесмо у могућности да их извршимо због недостатка средстава, то бисмо, на основу ове одлуке, могли добити кредит код банке. Извршење обавеза за основну школу у Будви и друштвени дом у Петровцу очекује се марта 1981. године.

П. Г.

У новој школској години са два одјељења више

Након завршеног конкурса и уписа, Школски центар за средње образовање и васпитање, школску 1980/81. годину почеће са десет одјељења, што је за два више него прошле године.

У први разред заједничких основа уписано је 118 ученика, односно четири одјељења, а у други разред три па заједничке основе похађају укупно седам одјељења.

Средњошколски центар има могућности и одобрење да у усмјерењу образује туристи чко-угоститељске кадрове че твртог и трећег степена стручни, односно туристичке техничаре и водиче или угоститељске раднике (конобаре, куваре, рецепционере).

Интересовање ученика и родитеља је веће за туристи-

чке техничаре него за друге струке, што се не поклапа с потребама удруженог рада, па Центар већ другу годину, и поред великих напора, не успијева да упише ни једно одјељење за занимање конобар, кувар или рецепционер.

Конкретно, ове године са-мо два ученика су конкури-сала за конобаре, а осталих 31 за туристичке техничаре, односно водиче. Тако је уписано само једно одјељење трећег разреда четвртог сте-пена стручности, са 34 ученика, поред два постојећа че-твртка разреда истог усмјерења. Велики број ученика Центра, након завршеног другог разреда, конкурирају се у неким другим центрима, у Котору, Бару, Тивту, Херцег-Новом и Титограду у по-

трази за оним занимањима која наш Центар не може да им пружи.

Повећањем броја ученика и одјељења у Центру се појавила потреба за новим кадровима, за које је већ расписан конкурс.

Надамо се да ће изградња новог Школског центра, чији се завршетак предвиђа за 1981. годину, овом релативно младом али успешном колективу пружити још веће могућности да развије своју дјелатност и средње образовање у Будви задржи реноме међу ћилибима у Републици, што је био случај прошле школске године према извјештају Републичког СИЗ-а за средње усмјерено образовање.

Бојана Паповић

Титов фонд

У Титов фонд за стипендирање младих радника и студената учлањено је 34 радне организације и 924 појединца, али је од оснивања Фонда њихова активност из године у годину стално јењавала. То ме је топрнијело одсутство евидентије о уплатама чланарине. За сада се читава администрација води у Титограду. За посљедњих шест мјесеци Управни одбор нема евидентију о стању уплате. Осим тога, постоје нејасности о погледу обавеза појединица и организација. Многи сматрају да су је-

дногодишњом уплатом њи хове обавезе према Фонду престале. Међутим, није тако. Приступницом за чланство је све регулисана. Са сједнице Општинског вијећа синдиката упућен је апел синдикалним организацијама да у својим срединама поведу акцију за учлањивање у Титов фонд. Сматра се да не би требало да остане ни једна радна организација, ни један упослени радник, пензионер или грађанин неучлањен у ову врло хуману институцију.

ЗА МЛАДЕЋЕ • О МЛАДИМА • МЛАДИ ОСВЕЋУ

ДЈЕЧЈИ ВАСПИТАЧ, ПРИЈАТЕЉ И ДРУГ

Мато Ловрак (1899—1974) одувијек је био омиљен дјечји књижевник и његова дјела су имала значајну улогу у образовању и васпитању нашег подмлатка. Одушевљавали су се његовим јунацима малишани и одрасли.

Иако је писао и прозу за „велику дјецу“, Ловрак је, прије свега, дјечији писац и пуних педесет година књижевног рада посветио је искључиво младим и најмлађим читаоцима. Био је не само дјечији учитељ и васпи-

тач, већ и њихов пријатељ и друг.

Рођен је 1899. године у Великом Грђевцу код Ђеловца. Учитељску школу завршио је у Загребу и као учитељ радио у разреду непрекидно тридесет и пет година. Толики рад с дјецима био је непресушни извор инспирација. Највише лица и догађаја он је узео из живота за вријеме свог учитељства.

преко 25 књига приповиједа ка и романа, које су доживјеле и по неколико издања.

Мато Ловрак је био писац дјеце и села, школе и ћачког живота. Село је главни извор његових најбољих инспирација. Највише лица и догађаја он је узео из живота за вријеме свог учитељства.

Међу најважнија Ловракова дјела намјењена дјеци убрајају се: „Влак у снijе-

гу“, „Дружба Пере Квржице“, „Непријатељ број 1“, „Анка Бразилијанка“, „Пријатељи“, „Дјечак конзуљ“, „Сламнати кровови“, „Гимназијалац“ и „Препарандист“. Неколико његових дјела — „Мицек“, „Мицек и дедек“, „Дружба Пере Квржице“ и „Влак у снijеју“ — су драматизована и извођена, а два посљедња су и екранизована. Дјела су му презођена на словеначки, албански, мађарски, чешки, словачки, пољски и њемачки језик.

ИНТЕРЕСОВАЊЕ ВАС

Друштво под земљом и облаком

(ОДЛОМАК)

Сад су у школи настали најтужнији дани. Вани љето, а у школској соби тврде клупе, хладно и ништа занимљиво. Ради се, али тај рад није ништа ново. Зове се понављање. У школи су сви прозори отворени, и то је срећа. Ако те још већа срећа послужи и учитељ оде некамо на кратко вријеме, можеш сјести на прозор у кату да ти ноге висе ван. Тако си на слободи, дивљој, из које можеш пљуцкати на пролазнике. Ако си пристојан ћак, одозго ћеш учтиво поздрављати.

Одрасли пролазници нису једнаки. Једни се томе диве, други падају у несвијест од страха, а трећи гласно говоре: „То је неред! То је страшан неред!“

У десет сати је одмор и ћаци иду на трчање по дворишту. Одмор је прекратак. Опет сиједају у разред и понављају.

Преко поднева је најљепше. Онда су неколико сати на миру. Перо и његова дружба нису у сриједу ишли кући на ручак. У школи су се договорили, па кад би се сви ћаци разшили, они су неопажени пошли у стари штагаљ на договор.

У штагаљу су најприје прогазили сву стару сламу. Не, нико није спавао. Сами су. Могу слободно по разговарати о највећим својим тајнама. Чланови Пери-не дружбе тужни су и смрзнути као да су покисли. Перо пита:

— Ко не кани више поћи у стари млин?

Нико не одговори. Сви гледају Шило. Он без ријечи откопча хлаче и развезује гаће, те показује модре маснице по дебелом месу.

— То је од бича. Мислио сам, убиће ме ћаћа...

Дружба је занијемила. Сви су они сретније прошли кад су се из млина вратили кући, али Шило је заиста тешко страдао. Медо вели посве паметно:

— Да призnamо нашим старима камо идемо и што канимо извести, ништа не би помогло! Још би наше признање све покварило. Не може се с њима радити.

— Они нису никад у школи учили о језерима! — каже Мило дијете. — Мој је тата запамтио из школе једну једину јејесмицу: „Дај ми грле једно зрно...“

— Они не знају да човјек има непотребно слијепо цријево — вели Перо.

— А о какву љетовалишту да и не говоримо! Право вели наш Медо, они би нам све упропастили!

Договорили се да ће сутра поћи раније. Састаће се на почетку млинског пута. Понијеће сваковрсног оруђа. Донијеће јела и воде.

У школи се по подне опет понављало. Перо је писао цедуљицу и слао је од члана до члана дружбе. На тој је написао: „Овај час размишљам о том како ми овдје дангубимо! Могли смо то вријеме корисније употребити у мlinu. Мени није потребно понављање. Не би ли, ипак, једино учитељу признали наш посао у мlinu?“

Кад се папирић вратио Перу, чланови су дружбе приписали: „Учитељу ни ријечи. Мени се учитељ, иначе, свиђа, али о том ни ријечи. Он ће сазвати родитељско вијеће, и ми смо онда славно пропали!“

Учитељ вијеће:

— Па ви неки и не радите! Винца, Перо, чиме се то забављате испод клупом?

— Триглаве, у помоћ! — завали Медо. — Што ће сада бити! Гдje је папирић?... Код кога је?... Потре се из Јапана, дођи овамо и задрмай!...

Мило дијете поцрвење. Учитељ се дигне и пође к плему. Ништа није нашао. Истражује даље. Претрага под клупом. Ништа. Претрага цепова. Опет ништа. Ћачи су радосни. Они воле кад се води каква истрага. Особито онда кад су сигури да нису ништа криви.

Ана с малим носом вели учитељу:

— Медо се нечим забавља под клупом...

Док учитељ претражује, Медо, Шило и Перо се састали и намитујући нешто шапчу. Шила нестаде међу клупама. Учитељ није нашао ништа.

Мато Ловрак је био омиљен дјечији писац и романист, али и писац за врхуље и друге жанрове. Његови радови су доживјели неколико издања.

Мато Ловрак је био писац дјеце и села, школе и ћачког живота. Село је главни извор његових најбољих инспирација. Највише лица и догађаја он је узео из живота за вријеме свог учитељства.

Међу најважнија Ловракова дјела намјењена дјеци убрајају се: „Влак у снijе-

НАЈМЛАДИ САРАДНИЦИ

Милица Паповић

Милица Паповић је рођена 14. маја 1971. године у Београду. Пише већ од првог разреда, када и дођивају је од Дјечје редакције Радио Титограда награду за састав „Златна јесен“.

До сада је своје радове објављивала у „Нобједи“, „Приморским новинама“, „Нашој ријечи“ и на Радио-Титограду.

Милица је сада ученик IV разреда Основне школе „Стјепан Митров Љубишић“. Сва три разреда прошли су са одличним успехом. До сада је наступала на сва три општинска такмичења рецитаторства.

Милица Паповић

СЕМАФОР

КАД ЈА КАЖЕМ:
СТАН!
ЦРВЕНО СЕ СВЕТЛО
ОЖАГИ
И ТИ ТРЕВА ДА ЗНАШ
И АКО СИ МАЛИ.

КАД КАЖЕМ:
ПРИПРЕМИ СЕ!
ЖУТО СВЕТЛО СЕ
УПАЛИ
И ТИ СЕ ПРИПРЕМИ
И АКО СИ МАЛИ.

КАД ПРЕЛАЗИШ
УЛИЦУ
ЗЕЛЕНО ТЕ СВЕТЛО
ПОГЛЕДОМ ХВАЛИ
ЈЕР И ТИ ЗНАШ ШТА ЈЕ
СЕМАФОР
И АКО СИ МАЛИ.
Милица ПАПОВИЋ

КАД ТЕ НЕКО ПИТА

Кад те неко пита:
Зашто волиш мир?
Ти једноставно кажи:
То воли сваки пионир.

Кад те неко пита:
Зашто волиш слободу?
Ти једноставно кажи:
Са извором вода миче
са животом слобода кличе.

Кад те неко пита:
Зашто мрзиш рат?
Ти једно кажи:
Рат је пропаст света
земљом мир и слобода
треба да цвјета.

Непознато царство Ебла

На сјеверозападу Сирије бројне хумке скривају остатке пра-старих цивилизација. Археолошка екипа, предвођена доктором Паолом Матијем, петнаест година стрпљиво је копала. Постепено су изишли на светlost остатци велелепне капије дебелих зидова, а потом, слој по слој под земљом, појављивали су се остатци кућа, цистерни и храмова. Најзад, у рушевинама палате која је, по свему судећи, страдала у 23. вијеку пре нове ере, пронађена је архија с више од 15000 глинених плочица. На њима се, исписана клинастим писмом, на лазила историја Ебле, трговачки уговори, записци, хронике о животу непознатог царства чији је центар била Ебла, град који је донијео највећи дијелом Средњег истока.

Глинene плочице из Ебле су сјеверозападу Сирије скривале многе непознате или недовољно познате догађаје из историје. На њима се појављује више од пет хиљада географских назива, међу којима и имена градова за које се вјероваје да су много касније основани — Бејрут, Вавилона, Дамаска и Газе, као и библијских градова — Содоме и Гоморе.

Основана вриједност открића у Сирији је у томе што она детаљно приказују административну, економску, социјалну и религијску структуру цивилизације трећег миленијума преје пре нове ере у овом дијелу света. То је откровење новог свијета, сјеверозападне семитске културе из које се доцније развила сјајна сиријска култура.

Ископани су остаци градских четврти у којима је живјело око 12000 царских службеника. Унутар зидина живјело је око 30000 становника, а уколико се рачунају и житељи околних насеља и предградја, број становника овог гиганта износио је око четврт милиона људи!

Колико је за сада познато, Ебланци су своју цивилизацију подигли из пепела. Ратови су се настављали, тако да је око 2400. године пре нове ере, у вријеме владавине пет краљева, била у пуном цвату. То можно царство сукобљавало се с

ЗМАЈ ЈОВИНЕ ЗАГОНЕТКЕ

Спролећа ти очи сладим,
улете те хладим,
ујесен те храним,
а зими те од хладноће
браним.

(дрво)

Има речца од два слога,
по њојзи се лако шеће.
Премести јој слогове,
тад ће да опече.

(трава — ватра)

Најпре ме коњма газе,
затим ме, јаох, сатру,

шонда ме водом даве,

а затим трпим ватру.

И ножем ме јоште секу.

тако се са мном ради,

— ал ја, ипак, народ

спасавам од глади.

(Жито, брашно, хљеб)

Иако су поражени у сукобу с Акдима, Ебланци су своју цивилизацију подигли из пепела. Ратови су се настављали, тако да је око 2000. године пре нове ере Ебла поново уништена. Ископани слојеви свједоче о доласку новог народа и нове цивилизације

која није успјела да у потпуности обнови величанствено старо царство. Кратак период процвате доживјела је Ебла око 1800. године пре нове ере, али је лагано пад био неминован, све док град није потпуно ишчезао око 200. године пре нове ере.

у четвртом миленијуму, прије нове ере појавио се у Месопотамији непознат, тајанствени народ — Сумери. Они су основали прве градове и развили пиктографски систем писања са око хиљаде година они су доминирали овим крајевима. У истом том периоду, на њихове територије стапало су упадала варварска сејмичка племена. Ту се доцније, послије побједе великог Саргона, успоставило Акадско царство.

На плочицама пронађеним у Еблама вијеница ријечи које се појављују је сум

Шездесет година спортског друштва „Могрен“

Прије шест деценија, 23. септембра 1920. године, основан је ФК „Виктор“, чији су чланови били радници и занатлије из Будве, који су, због недостатка превозних средстава, на утакмице ишли пjeшице или у баркама. Клуб је, послије једне утакмице у Котору, 1926. године, престао с радом, а не посредни повод била је тешка повреда фудбалера Фабриса, који је нешто касније подлегао повредама у болници.

НАЈБОЉИ „ЈАДРАН“

У Будви је одржано омладинско првенство Црне Горе у ватерполу. Учествовали су: „Котор“, финалиста овогодишњег првенства Југославије, заједно са „Ривијера“ из Беновића, херцегновски „Јадран“ и домаћин „Будва“. Из необјашњивих разлога нису допутовала екипе „Бијеле“ и „Бокеља“. Прво место припало је ватерполистима „Јадрана“ из Херцег-Новог. Други су били Которани, трећа „Будва“, а четврта је била „Ривијера“.

Пливачки клуб „Будва“ добро је организовао ово првенство.

Послије паузе од три године, 27. новембра 1929., на иницијативу Иве Миковића, Никше Фабриса и других омладинаца, основан је, на састанку у сали Културно-умjetничког друштва „Слога“, фудбалски клуб под новим именом „Могрен“. За предсједника је изабран Иво Миковић, кројачки радник, касније први секретар прве партијске организације у Буд-

ви. Његова кројачка радња „Напредак“ била је центар радничког и антифашистичког покрета у Будви. Сви њени радници били су чланови СКОЈ-а или Комунистичке партије Југославије. У тринаестојском устанку сви у пошли у борбу. Петорица су погинула или умрла у фашистичким логорима.

Први секретар ФК „Могрен“ и истакнути спорчки радник „Никша Фабрис“ прича о тим данима:

— Мало нас је било у клубу. Није било лако саставити екипу за утакмицу. Опремујмо смо сами куповали, а на утакмице смо, најчешће, ишли пjeшице, према Котору, Тивту, Цетињу и Бару. „Могрен“ је тијесно сарађивао и с другим клубовима и спорчким друштвима, а најприсније с Радничким клубом „Ловћен“ из Цетиња, чији су се играчи често појављивали у дресу „Могрена“. Размјењивана је опрема и други спорчки реквизити.

— Побиједили смо — наставља Фабрис — репрезентацију енглеске морнарице, која је била састављена од играча с бродова укотвљених од Сушака до Тивта и то прву са 2:1, а другу са 3:2. У тиму „Могрен“ играла су и три играча „Ловћена“ — Вукчевић, Бујишић и Пајовић, који је касније био стандардни играч загребачког „Хаџака“. Побеђивали смо у тој вријеме „Црнојевића“ из Бара (5:3 и 3:0), првака Зетске бандовине „Слогу“ из Цетиња („Ловћену“ је био забрањен ред) са 2:1.

Поред фудбалске, у „Могрену“ се оснива стонотениска секција, која је постизала радне резултате, и одбојкашки клуб који се, након звршетка другог светског рата, са успјехом такмичио у Републичкој лиги.

За вријеме рата „Могрен“ није радио. У партизанима

је погинуло седам његових чланова.

Након обнављања, послије ослобођења, „Могрен“ активира пливачку и ватерполо секцију. Будва је дала не колико црногорских шампиона у разним пливачким дисциплинама, међу којима Ни колу Бошковића Пера Жиковића. Ватерполо екипа се 1951. године на тромечу у Брчком квалификовала у Другу лигу, а прошле године ватерполисти Будве ушли су у Другу међурепубличку лигу, група Југ.

Спорском животу поклања се у нашој општини све већа пажња. Преко Самоуправне интересне заједнице за физичку културу и њених самоуправних тијела прати се рад свих спорчких екипа.

Фудбалери „Могрена“ и „Петровца“ успјешно се такмиче у Црногорској фудбалској лиги; тенисери „Петровца“ су међу најбољима у Републици, ауто-мото спорт има изванредне рели возаче, пливачи из године у годину постижу све боље резултате. Боксери биљеже прве успјехе, а гимнастичари су у новој дворани при Основној школи „Стефан Митров Љубишић“ добили изванредне услове за рад.

Станко Паповић

Изванредан старт „Могрена“

Да изјаве које су се прије почетка овогодишњег првенства у Црногорској лиги чуле од неких чланова управе и играча, нису биле нескромне, показују изванредан старт „Могрена“. У три кола — три победе. Од тога двије постигнуте на гостовањима! И чељана позиција на првенственој табели. Дакле, заиста за сваку похвалу!

Будвани су већ у првом колу на гостовању у Тивту показали да се не шале: домаћи „Арсенал“ положио је оружје пред разиграним гостима који су славили убедљиву победу од 5:3. У другом колу „Могрен“ је домаћин „Бокељу“ кога убедљиво побеђује са 4:1. И поново гостовање. Овог пута у Петровцу, где је Будванске дочекале традиционално неугодан ривал, међутим, супериорност Будвани доказала је до пуног изражава: домаћини су до ногу били потучени — 4:0 за „Могрен“. Дакле, послије три кола шест бодова и гол-разлика 13:4. Многи Будвани већ виде у друголигашком друштву, што може оити и оптерећење за ове младиће у наредним колима. Јер, не треба наглашити: „Могрен“ има веома добар тим и треба настојати да се када до сада игра без оптерећења, без императива победе. А резултати не онда стиши.

Тренер Лазовић саставио је одличан тим. Голман Петковић је солидан, бекови Врајовић и Пејовић такође, у халфлинији Калезић, Вучковић и Павловићевић су трио који би пожељела свака екипа. А тек напад: Крумић, Думнић, Ђуретић, Маловразић и Ђуровић су данас, без конкуренције, најбољи нападачки квин-

тет у републици. Просто се не зна ко је убијотији: Ђуретић, који је раскин голгетер или лијево крило Ђуровић, који као од шале тресе противничке мреже.

ПЕТРОВЧАНИ НА ЗАЧЕЉУ

И док су Будвани све изненадили добрим играма и резултатима, Петровчани су подбацили. Три утакмице три пораза на старту! Тим заумзима претпоследње место на табели уз неутичућу гол-разлику 0:7. „Петровец“ је у првом колу био гост и изгубио од „Бокеља“ са 1:0. У другом колу Петровчани ни као домаћини нису били успјешни: „Текстилац“ из Билеџија Польја славио је побједу од 2:0. Уместо да се више посвете игри неки фудбалери „Петровца“ су кренули у физичке обрачуне са гостујућим фудбалерима. Други узастопни сусрет пред својом публиком и треће разочарање: „Могрен“ је бољи и као гост тријумфује са 4:0. Опет недисциплина; искуљчења Вукотића и Ратковића, Тренер „Петровца“ Томислав Ракочевић имаће заиста много послса. Прво, биће тешко састављати тим за наредна кола, јер је готово поља играча кажњено. Друго, како повратити ред и самопоузданье у екипу којој ништа не полази за руком. Можда је у овом тренутку потребно највише радити на усноствљању дисциплине. Ако се то успије, онда ће доћи и резултати. Конано, овај тим је годинама стандардни лигаш и треба да се врати на старе стазе. А недисциплина, незалагањем и неспортивским понашањем то се неће постићи.

С. Гргочевић

КАЗАЛИ СУ...

ШТА ЈЕ ПОЛИТИКА

КЛЕМАНСО: Политика је вјештина која се састоји у томе да се вруће гвожђе дохвати туђим рукама.

БЈЕЛИНСКИ: Која је друга тамница тако мрачна као сопствено срце?

ЖАНА МОРО: Дон Жуан је мушкарац који помаже женама да лакше падну.

КОКТО: Стил је за многе начин да компликују једноставне ствари, а требало би, у ствари, да буде начин да се компликоване ствари кажу једноставно.

НЕЋЕ ИЗГУБИТИ

— Могу да вам пробијем тунел испод Ламанша за свега милион фунти — понудио се неки радник.

— Немогуће! Сви траже по неколико стотина милиона.

— Код мене је то просто: мој син и ја ћemo да копамо — он ћe поћi од Енглеске, а јa од Француске. Кад се будемо срећли, тунел ћe бити готов.

— А који су то?

— А што ако се не срећнете?

АНЕГДОТЕ

ВОЛИО БИ...

Остарјели заводник Марсел Ашар, меланхолија чио се смијеше, рече је дном приликом:

— Волио бих да на свом рачуну у банци имам само онај новац који су педесетогодишњаци, откако је свијета, платили за све реченице што су им их пропналугаје усне лијепих жена.

— Које реченице?

— Младићи су ми до садини... Мушкарац не мора да је лијеп...

ВРЛИНЕ ЗА ПОРОКЕ

— Зар ваш господар, краљ Шпаније, нема љубавницу? — упита француски краљ Анри IV испанског посланника.

— Мој господар је пул врлина — одврати овај.

— Он воли само своју супругу.

— Хм... Зар нема толико врлина да би могао покрити и мало пороку?

— Упита краљ.

ЗДРАВСТВЕНО ПРОСВЕЋИВАЊЕ

Исхрана старијих особа

Исхрана је од прворазредног значаја не само за нормалан развој и очување здравља и радне способности најмлађих и одраслих, већ и старијих особа. Код ових последњих, од правилне исхране зависи и виталност и дужина њиховог живота.

Постоје и индивидуалне разлике у близини настајања процеса старења. Ипак, посебне мјере треба предузимати већ од четрдесете године живота. Познато је, наиме, да од 40. до 64. године постоји „наклоност“ ка нагомилавањима масти у тijелу и појаве гојазности, што повећава могућност превременог настајања повишеног крвног притиска, срчане и мождане болести.

Код особа старијих од 65 година, због мање заинтересованости за добар залог, постоји и могућност настајања енергетске потрошње и недостатка витамина, што је праћено смањењем отпорношћу организма, нарочито органа за дисање, према инфекцијама.

Губитак зuba и промјене које настају у пљувачним жлездама, на пример, отежавају жвакање и варење, нарочито скрба (хлеб и тијесто). Промјена на квржицама језика умањује њихову осјетљивост на хемијске надражја. Стога се старије особе склоне узимању већих количина зачина, нарочито соли, што штети организму, а, прије свега, срцу и крвним судовима. Повећава се могућност настајања повећаног крвног притиска и појаве срчаног и можданог инфаркта.

Код старијих људи храна се теже вари у пљувачним жлездама, на пример, отежавају жвакање и варење, нарочито скрба (хлеб и тијесто). Промјена на квржицама језика умањује њихову осјетљивост на хемијске надражја. Стога се старије особе склоне узимању већих количина зачина, нарочито соли, што штети организму, а, прије свега, срцу и крвним судовима. Повећава се могућност настајања повећаног крвног притиска и појаве срчаног и можданог инфаркта.

Код старијих људи храна се теже вари у пљувачним жлездама, на пример, отежавају жвакање и варење, нарочито скрба (хлеб и тијесто). Промјена на квржицама језика умањује њихову осјетљивост на хемијске надражја. Стога се старије особе склоне узимању већих количина зачина, нарочито соли, што штети организму, а, прије свега, срцу и крвним судовима. Повећава се могућност настајања повећаног крвног притиска и појаве срчаног и можданог инфаркта.

Најновија научна сазнања говоре да се исхраном може ублажити процес старења. Код људи од 40. до 64. године исхрана треба да је тако подешена да не дође до гојазности. Тиме се смањује могућност настајања повишеног крвног притиска, срчаног и можданог инфаркта и шећерне болести. Код људи старијих од 65 година исхрана треба подесити тако да не дође до потрошње и незainteresованост за храну нормалног састава. Старији људи су склони узимању течне и кашасти хране која не захијева већи напор при жвакању. Таква храна је, због дужег кувања, сиромашна у витаминима и минералним солима. То може да доведе до појаве авитаминозе, односно до недостатка витамина.

Најновија научна сазнања говоре да се исхраном може ублажити процес старења. Код људи од 40. до 64. године исхрана треба да је тако подешена да не дође до гојазности. Тиме се смањује могућност настајања повишеног крвног притиска, срчаног и можданог инфаркта и шећерне болести. Код људи старијих од 65 година исхрана треба подесити тако да не дође до пот